

TYÖKALUJA TURVAPAIKANHAKIJATYÖHÖN NYT JA TULEVAISUUDESSA

Maria Leppälä

Opinnäytetyö, kevät 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Leppälä, Maria. Työkaluja turvapaikanhakijatyöhön nyt ja tulevaisuudessa. Kevät 2018.

35 s., 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyö on kolmesta osasuorituksesta koostuva portfolio, joka tuotti työkaluja turvapaikanhakijataustaisten asiakkaiden kanssa työskentelevien ammattilaisten työn tueksi. Opinnäytetyön tutkimuksellinen lähestymistapa oli toimintatutkimus. Toimintatutkimuksen rinnalla kulki tulevaisuuden ennakoimisen näkökulma.

Opinnäytetyön työelämän yhteistyökumppanit olivat Helsingin Diakonissalaitos, Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys sekä Berliinin suomalainen seurakunta. Osasuoritukset luotiin vastaamaan yhteistyökumppanien tarpeisiin tiiviissä yhteistyössä heidän kanssaan. Osasuorituksina toimivia tuotoksia arvioitiin vaihteittain työyhteisöjen arjessa.

Valmiit tuotokset: perehdytysmateriaali Helsingin Diakonissalaitokselle ja maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentelyn tueksi -materiaalipaketti Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystykselle jäivät työyhteisöjen käyttöön. Yhteistyössä Berliinin suomalaisen seurakunnan kanssa kirjoitettu osatuotos, eettisenä kannanottona toimiva mielipidekirjoitus, julkaistiin Saksan suomalaisten seurakuntien Rengas-lehdessä keväällä 2017.

Asiasanat: tulevaisuuden ennakointi, turvapaikanhakijat, työkalut

ABSTRACT

Leppälä, Maria. Tools for professionals working with asylum seekers now and in the future.

Language: Finnish. Helsinki, Spring 2018. 35 p., 3 appendices.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The thesis is a three-part portfolio, which produced tools for professionals working with clients with an asylum seeker background. The methodological approach was action research. Anticipating the future provided an additional point of view for the thesis.

The project partners of the thesis were the Helsinki Deaconess Institute, the Vantaa Social and Emergency Crisis Center and the Finnish Church in Berlin. The three parts of the portfolio were created to meet the needs of the partners in close co-operation with them. The products were evaluated in different stages at the workplaces.

The finished products were an induction material for the Helsinki Deaconess Institute and a support material for working with clients with an immigrant background for the Vantaa Social and Emergency Crisis Center. The products were given for the partners to use. The product written in co-operation with the Finnish Church in Berlin, an opinion piece that serves as an ethical statement, was published in the Rengas-newspaper of the Finnish Churches in Germany in the spring 2017.

Keywords: anticipating the future, asylum seekers, tools

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET	6
3 TURVAPAIKANHAKIJAT	7
3.1 Lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset	7
3.2 Turvapaikkaprosessi	9
3.3 Turvapaikkamenettelyn ajankohtaiset haasteet	9
4 TOIMINTATUTKIMUS JA TULEVAISUUDEN ENNAKOINTI.....	12
4.1 Toimintatutkimus.....	12
4.2 Tulevaisuuden ennakointi	13
5 PEREHDYTYKSEN TUEKSI	14
5.1 Perehdytys	14
5.2 Kauniaisten perheryhmäkoti.....	15
5.3 Perehdytyskansio	16
6 TUKIMATERIAALI MAAHANMUUTTAJATYÖHÖN.....	18
6.1 Maahanmuuttajataustaiset asiakkaat pääkaupunkiseudun palveluissa	18
6.2 Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys	19
6.3 Maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentelyn tueksi -materiaali	19
7 EETTINEN KANNANOTTO TURVAPAIKANHAKIJOIDEN PUOLESTA.....	21
7.1 Kirkko turvapaikanhakijoiden tukena	21
7.2 Berliinin suomalainen seurakunta	22
7.3 Lähimmäisenrakkautta yli rajojen -mielipidekirjoitus.....	23
8 POHDINTA	25
8.1 Valmiiden työkalujen tarkastelu	25
8.2 Luotettavuus ja eettisyys	26
8.3 Ammatillinen kasvu.....	27
LÄHTEET.....	29
LIITE 1: Perehdytysmateriaalin sisällysluettelo	33
LIITE 2: Maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentelyn tueksi - materiaalin sisällysluettelo	34
LIITE 3: Lähimmäisenrakkautta yli rajojen -mielipidekirjoitus.....	35

1 JOHDANTO

Suomalainen yhteiskunta muuttuu ja kansainvälistyy. Yksi ryhmä tulevia suomalaisia ovat maahan saapuvat turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Tulijoiden tukeminen niin turvapaikkahakemusta käsiteltäessä kuin oleskeluluvan saamisen jälkeisessä kotoutumisvaiheessa on moniammatillista työtä. Tukea tarvitsevat myös he, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen, mutta eivät uskalla palata kotimaahansa. ”Pakolaisten vastaanotto vaikuttaa siihen, voiko Suomi, Eurooppa ja koko maailma muodostua yhteiseksi kodiksi, jossa erilaiset ihmiset löytävät paikkansa” (Gothóni & Siirto 2016, 232).

Sosionomit työskentelevät turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa eri rooleissa kunnallisella ja yksityisellä sektorilla sekä järjestöissä. Sosionomikoulutus antaa sosionomin kompetenssien (Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK)) mukaisen osaamisen, minkä lisäksi työelämässä tarvitaan monenlaisia työkaluja.

Turvapaikanhakijoiden määrä Suomessa ja koko Euroopassa kasvoi suuresti vuosina 2015–2016. Kun vuonna 2014 Suomesta oli hakenut turvapaikkaa 3651 henkilöä, jätettiin vuoden 2015 aikana 32 477 hakemusta (Maahanmuuttovirasto 2017). Maailman nykytilanne on epävarma ja voidaan olettaa, että Eurooppaan saapuu suuria määriä turvapaikanhakijoita myös tulevaisuudessa. Pakolaisten määrä maailmanlaajuisesti vuonna 2016 oli yli 65 miljoonaa, noin 300 000 enemmän vuoteen 2015 verrattuna ja enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Turvapaikkahakemuksia tehtiin kaksi miljoonaa, yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden jättämiä hakemuksia oli 75 000. (UNHCR 2017.)

Motivaatio opinnäytetyön tekemiselle on pyrkimykseni kantaa sosiaalialan ammattilaisen eettinen vastuu ja olla mukana rakentamassa monikulttuurisempaa ja tasa-arvoisempaa Suomea. Aiheen valintaan vaikuttaa myös vuosien kokemus turvapaikanhakijoiden parissa tehtävästä työstä Suomessa ja ulkomailla. Opinnäytetyö koostuu kolmesta osasuorituksesta, jotka on toteutettu toimintatutkimuksellisen lähestymistavan avulla.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Opinnäytetyön tavoite on tuottaa työkaluja turvapaikanhakijoiden ja turvapaikanhakijataustaisten asiakkaiden kanssa työskentelevien ammattilaisten työn tueksi. Tavoitteena on myös yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen ja siihen vaikuttaminen. Sen lisäksi, että opinnäytetyö pyrkii tukemaan työntekoa nykyhetkessä, se myös katsoo tulevaisuuteen ja varautuu siihen, että turvapaikanhakijoiden lähtömaissa edelleen vallitseva kriisitilanne johtaa vuosien 2015–2016 kaltaisiin turvapaikkahakemusten määriin Suomessa.

Opinnäytetyön työelämän yhteistyökumppanit ovat Helsingin Diakonissalaitos, Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys ja Berliinin suomalainen seurakunta. Tarve jokaiselle osasuorituksena tehdylle tuotokselle on tullut esiin keskustelussa työelämän yhteistyökumppanien kanssa.

Helsingin Diakonissalaitokselle tuotin uusien työntekijöiden, keikkalaisten tai opiskelijoiden perehdytyskansion Kauniaisten perheryhmäkodin käyttöön. Perheryhmäkodissa asuu alaikäisiä, Suomeen ilman huoltajaa tulleita turvapaikanhakijajanuoria, jotka ovat saaneet oleskeluluvan ja kuntapaikan Kauniaisista.

Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystykseen kokosin materiaalipaketin maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentelyn tueksi. Materiaali on tarkoitettu helpottamaan sosiaali- ja kriisipäivystyksen työtä, kun he ohjaavat asiakkaita eri tahojen toimintojen pariin.

Berliinin suomalaisessa seurakunnassa suorittamani harjoittelujakson aikana kirjoitin eettisenä kannanottona toimivan ”Lähimmäisenrakkautta yli rajojen”-mielipidekirjoituksen turvapaikanhakijoiden oikeuksien puolesta. Kirjoitus julkaistiin Saksan suomalaisten seurakuntien Rengas-lehden numerossa 5–6/ 2017.

Perehdytyskansio ja maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentelyn tueksi -materiaali ovat ainoastaan työelämän yhteistyökumppanien käyttöön tuo-

tettuja ja työyhteisöissä tarpeen mukaan muokattaviksi tarkoitettuja. Sisällysluettelot ovat opinnäytetyön liitteinä. Liitteenä on myös linkki ”Lähimmäisenrakkautta yli rajojen” -mielipidekirjoituksen sisältävään Rengas-lehden arkistoon.

3 TURVAPAIKANHAKIJAT

3.1 Lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset

Oikeus hakea turvapaikkaa on YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen artiklan 14 mukainen ihmisoikeus (United Nations. Universal Declaration of Human Rights). Turvapaikanhakija hakee turvaa vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää henkilökohtaiseen vainoon perustuva pakolaisstatus tai toissijaiseen suojeluntarpeeseen perustuva oleskelulupa. Toissijainen suojeluntarve voi olla esimerkiksi epäinhimillisen kohtelun uhka kotimaassa. (Suomen Pakolaisapu. Pakolaisuus. Sanasto.) Turvapaikka ja pakolaisstatus myönnetään henkilölle, jolla on kotimaassaan perusteltu syy pelätä alkuperästä, uskonnosta, kansallisuudesta, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisesta tai poliittisesta mielipiteestä johtuvaa vainoa, ja joka ei pelkonsa takia halua turvautua kotimaansa suojeluun (L 301/2004). Suomessa voitiin aiemmin myöntää oleskelulupa myös humanitaarisen suojelun perusteella tapauksissa, joissa edellytyksiä turvapaikkaan tai toissijaiseen suojeluun ei ollut, mutta kotimaassa oli huono turvallisuustilanne tai ympäristökatastrofi. Humanitaarisen suojelun peruste poistettiin toukokuussa 2016. (Maahanmuuttovirasto. Tietoa virastosta. Sanasto.)

Suojelua hakevien auttamiseen Suomea velvoittaa vuonna 1951 solmittu Geneven sopimus, niin sanottu pakolaissopimus, jonka on allekirjoittanut 145 YK:n jäsenvaltiota. Sopimuksessa määritellään pakolaisuus sekä listataan pakolaisten oikeudet ja jäsenvaltioiden velvollisuudet suojella heitä. Sopimuksen keskeistä sisältöä on palauttamiskieltoperiaate (non refoulement), jonka mukaan pakolaisia

ei tule palauttaa maahan, jossa heidän henkensä tai vapautensa on uhattuna. (UNHCR. The 1951 Refugee Convention.) Pakolaissopimuksen soveltaminen on vaikeaa, sillä siinä ei ole turvapaikkamenettelyä koskevia säädöksiä, kukaan ei valvo sen noudattamista, eikä sopimuksen keskeisiä käsitteitä kuten vainoa ole määritetty. Pakolaisuus on määritetty sopimuksessa, mutta määritelmän ulkopuolelle jäävät henkilöt, jotka ovat lähteneet pakoon muista kuin henkilökohtaisen vainon syistä. (Tarvainen 2016, 62.)

Euroopan Unionin tasolla turvapaikkamenettelyä säätelevät asetukset ja direktiivit, jotka sisällytetään kunkin jäsenmaan lainsäädäntöön. Dublin III -vastuunmäärittämisasetuksessa määritellään, minkä valtion vastuulle turvapaikkahakemuksen tutkinta kuuluu. Vaikutusta vastuun määrittelyyn on muun muassa sillä, missä hakijalta on otettu sormenjäljet. Eurodac-asetuksen mukaan sormenjäljet otetaan jokaiselta yli 14-vuotiaalta turvapaikanhakijalta Euroopan Unionin alueella. Turvapaikkamenettelydirektiivi liittyy turvapaikkapuhutteluun, hakijan oikeusapuun ja valituksen tekemiseen sekä nopeutettuihin menettelyihin ja raja-menettelyihin. Määritelmädirektiivi määrittelee pakolaisuuden, pakolaisen oikeudet ja täydentävän suojelun. EU-direktiivejä on olemassa myös vastaanottoa, perheen yhdistämistä, tilapäistä suojelua, palautusta ja pitkään oleskelleiden kolmannen maiden kansalaisten asemaa koskien. (Pakolaisneuvonta. Tietoa pakolais- ja ulkomaalaisoikeudesta. EU:n turvapaikkasäädökset.)

Suomessa turvapaikanhakijoiden kohtelua prosessin eri vaiheissa säätelevät pääasiassa ulkomaalaislaki (L 301/2004), laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (L 746/2011) sekä laki kotoutumisen edistämisestä (L 1386/2010).

3.2 Turvapaikkaprosessi

Turvapaikkaprosessi alkaa, kun henkilö saapuu Suomeen ja hakee turvapaikkaa rajaviranomaisilta tai poliisilta. Hakemuksen jätettyään turvapaikanhakija on lailisesti maassa riippumatta siitä, onko hänellä passia tai viisumia. Turvapaikanhakija majoittuu vastaanottokeskukseen ja hänet kutsutaan turvapaikkapuhuteluun, jonka tarkoituksena on selvittää hakijan matkustusreitti ja henkilöllisyys. Osa turvapaikkapuhuttelua on haastattelu, jonka aikana hakija kertoo tilanteestaan ja viranomainen tekee tarvittaessa lisäkysymyksiä. Maahanmuuttovirasto selvittää hakemuksen perusteita ja antaa turvapaikkapäätöksen. Kun turvapaikkapäätös on myönteinen, henkilö on oikeutettu kuntapaikkaan ja asuntoon. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut henkilö käännytetään maasta, ellei hän poistu vapaaehtoisesti. Käännättämispäätöksestä voi valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen. Jos hallinto-oikeuden ratkaisu on sama kuin Maahanmuuttoviraston, voi henkilö anoa valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Viimeinen taho, jolle käännytettäväksi määrätty henkilö voi valittaa, on Euroopan ihmisoikeustuomioistuin. Käännytysten toteutumisen varmistava säilöönotto on yleinen käytäntö EU:n alueella, vaikka sitä tulisi käyttää vain erityistilanteissa. Jos henkilö ei ole tehnyt rikosta, säilöönotto on vapaudenriistoa. (Siirto & Laihia 2016, 120–124.)

3.3 Turvapaikkamenettelyn ajankohtaiset haasteet

Elina Pirjatanniemen (2018) mukaan Maahanmuuttoviraston ratkaisukäytännöt ja tulkinnat ovat kiristyneet. Kansainvälistä suojelua hakevat henkilöt näyttävät olevan merkittävästi heikommassa oikeudellisessa asemassa kuin vuonna 2015. Tulokset perustuvat Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan, Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin ja yhdenvertaisuusvaltuutetun empiiriseen pilottitutkimukseen, jonka kohteena olivat Maahanmuuttoviraston turvapaikanhakijoita koskevat päätökset vuosina 2015 ja 2017. Käytäntöjen kiristyminen on huolestutta-

vaa sekä suomalaisen oikeusvaltion että ihmisoikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Päätös kansainvälisestä suojelusta täytyy tehdä yksilölliseen harkintaan perustuen. (Turun yliopisto. Ajankohtaista. Uutiset.)

Tiukentuneen turvapaikkaprosessin tuloksena Suomessa elää ihmisiä haavoittuvassa asemassa niin sanotusti paperittomina. Paperittomaksi kutsutaan ihmisiä, jotka elävät Suomessa ilman laillista oleskeluoikeutta. Paperiton voi olla esimerkiksi kielteisen päätöksen saanut turvapaikanhakija, joka jää maahan päätöksen jälkeen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Paperittomat.)

Maahanmuutto- ja turvapaikkatutkija Erna Bodström (2017, 227–234) tarkastelee Suomen turvapaikkaprosessin ongelmia ansiokkaan pakolaisen (deserving refugee) ja ansiottoman maahanmuuttajan (undeserving immigrant) käsitteiden avulla. Ansiokas pakolainen on ihminen, jonka on ollut pakko lähteä kotoaan sodan tai vainon vuoksi, ja ansaitsee täten tukea. Ansiottomana maahanmuuttajana taas nähdään ihminen, joka on lähtenyt kotimaastaan vapaasta tahdostaan, eikä näin ollen ansaitse erityisiä oikeuksia. Bodström esittää, että erityisesti Suomeen syksyllä 2015 saapuneet turvapaikanhakijat on nähty ansiottomina maahanmuuttajina, jotka eivät ansaitse oikeudenmukaista turvapaikkaprosessia. Hän kysyykin, voiko olla mahdollista, että turvapaikkaprosessissa esiintyvät lukuisat ongelmat ovatkin tarkoituksenmukaisia käytäntöjä. Bodström tarkastelee ajatusta muun muassa siitä näkökulmasta, että Maahanmuuttoviraston työntekijät ovat raportoineet sekä mahdollisesti vääriin turvapaikkapäätöksiin johtaneesta kiireestä että kielteisten päätösten tekemiseen ohjaavista käytännöistä. Oikeuskansleri on moittinut päätöksessään Maahanmuuttoviraston toimintaa ja todennut viraston toimineen lainvastaisesti keväällä 2016. Syksyllä 2016 tehty oikeusapu-uudistus tarkoittaa, että turvapaikanhakijan oikeusavustajan palkkio on kiinteä eikä tuntiperusteinen, minkä voidaan katsoa suosivan asiaan vähemmän perehtyviä avustajia. Turvapaikkapuhuttelun aikaisia tulkkausvirheitä on raportoitu paljon ja ongelmia on vaikea korjata jälkikäteen. Huolestuttavaa on myös kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden hakijoiden pakkopalauttamisten jatkaminen maiden huonoista turvallisuustilanteista huolimatta. Esimerkkejä näistä ovat Amnesty Internationalin Afganistanin turvallisuutta koskeva raportti ja Punaisen Ristin vetäytyminen maasta. (Bodström 2017, 227–234.)

Tutkija Eeva Puumalan mukaan turvapaikkaprosessi perustuu vuorovaikutukseen ja on täten altis väärinkäsityksille. Turvapaikkapuhuttelun osapuolilla ei ole yhteistä kieltä ja kulttuuria, kieli on teknistä ja termit juridisia. Turvapaikanhakijat eivät välttämättä ymmärrä heille puhuttelutilanteessa käännettyjä termejä, heidän vastauksiaan voidaan kirjata eri tavoin, eikä nonverbaalisen viestinnän kirjaamisesta ole sovittu tarkasti. Turvapaikkapuhuttelun muoto on määriteltä hallinnollisesti katsottuna tiukasti, sillä tavoitteena on selvittää turvapaikkapäätöksen tekemiseen tarvittavia perusteita. Turvapaikanhakija ei aina ymmärrä tapaa, jolla viranomaisen ohjaa keskustelua. (Laurinoli 2017.)

Vuoden 2015 suuri turvapaikanhakijoiden määrä ei tullut yllätyksenä, sillä Syyrian kriisi ja levoton tilanne Lähi-Idässä olivat merkkejä siitä, että ihmiset lähtisivät kotimaistaan kohti Eurooppaa. Ihmisten määränpäämaiden valintaan vaikuttivat monet tekijät. Jotkut saivat matkansa aikana kuulla missä oli samanmaalaisia ihmisiä ja suuntasivat sinne. Toiset saattoivat joutua sinne, minne salakuljettajien reitti heidät vei. Puumala pitää erittäin todennäköisenä sitä, että turvapaikanhakijoiden määrä lisääntyy taas tulevaisuudessa. (Laurinoli 2017.)

Mielipiteet turvapaikanhakijoiden puolesta ja vastaan kärjistyivät niin Suomessa kuin myös muualla Euroopassa. Kielteisiä mielikuvia synnytti myös puhe hallitsemattomasta tulvasta ja pakolaiskriisistä. Puumalan mukaan pelko ja arkuus uudessa tilanteessa ei ole ainoastaan paha asia. Hän kritisoi sen sijaan kriisimetaphoran käyttöä poliittisessa tarkoituksessa turvapaikanhakijoista puhuttaessa, koska sillä on vaikutusta väestöryhmien keskinäisiin suhteisiin. (Laurinoli 2017.)

Kiristynyt turvapaikkapolitiikka, pakkopalautusten pelko ja yhteiskunnan kärjistynyt asenneilmapiiri vaikuttavat myös turvapaikanhakijoiden parissa työskenteleviin. Vastaanottokeskukset ja tukiasumisyksiköt ovat se ympäristö, jossa turvapaikanhakijoiden menneet kokemukset ja turvapaikkaprosessin kuormittavuus näkyvät arjessa. Työntekijät näkevät asiakkaiden uniongelmia ja psyykkistä ja somaattista oireilua, mutta eivät pysty vaikuttamaan suurimpaan kuormittavaan tekijään: turvapaikkapäätökseen.

Arjen elämän turvaaminen on vaikeaa tiukan taloudellisen tilanteen takia, eikä vastaanottokeskuksiksi soveltuvia tiloja ja ammattitaitoista henkilökuntaa ole aina

helppoa löytää. Henkilöstöresursseja ei ole tarpeeksi siihen, että asukkaiden terveydentilaa voitaisiin seurata riittävästi ja tunnistaa hoitoa tarvitsevat traumatisoituneet ja haavoittuvalaiset asiakkaat. Vastaanottokeskusten ja henkilökunnan määrä ei ole vakio. Vastaanottokeskuksia perustetaan vastaamaan tarpeeseen, esimerkiksi vuonna 2015 uudet toimijat perustivat uusia keskuksia nopeassa tahdissa. Vuonna 2016 turvapaikanhakijoiden määrä väheni ja vastaanottokeskuksia suljettiin. (Siirto & Laihia 2016, 126–129.)

4 TOIMINTATUTKIMUS JA TULEVAISUUDEN ENNAKOINTI

4.1 Toimintatutkimus

Toimintatutkimus tapahtuu Cohenin ja Manionin (1994) mukaan todellisessa maailmassa, se on pienimuotoista interventiota ja sen vaikutusten tutkimista. Syrjälän (1994) mukaan toimintatutkimuksella voidaan ratkaista työyhteisöjen käytännön ongelmia, parantaa sosiaalisia käytäntöjä ja ymmärtää niitä paremmin. (Metsämuuronen 2001, 28.) Toimintatutkimus voidaan jaotella vaiheittain lähtötilanteen kuvaukseen, kehittämistoimintaan ja arviointiin (Rautio ym. 2011, 29).

Toimintatutkimusta voi tehdä yksittäinen työntekijä, usein siihen kuitenkin sitoutuu koko työyhteisö. Toimintatutkimus on tilanteeseen sidottua, osallistuvaa, itseään tarkkailevaa ja vaatii yleensä yhteistyötä. Toimintatutkimuksen avulla kehitetään olemassa olevia käytäntöjä tai vastataan toiminnassa havaittuun ongelmaan. Grönfors (1985) pitää toimintatutkimuksen etuna perinteisiin selvityksiin verrattuna sitä, että tutkimuksen tuottamaa tulosta voidaan arvioida heti ja vaiheittain, koska tutkimusta ja suunnittelua tehdään samanaikaisesti. (Metsämuuronen 2001, 28–30.)

Stringerin (1999) mukaan perinteinen tutkimus ei aina tavoita jokapäiväisen työn kokemuksellista todellisuutta, kun taas toiminta ja tutkimus ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa toimintatutkimuksen ollessa kyseessä. Turunen ym. (2008) näkevät tutkijan roolin toimintatutkimuksen periaatteiden mukaisesti tiedon kokoajana, mahdollistajana, tukena ja promootorina. (Rautio ym. 2011, 27–28.)

4.2 Tulevaisuuden ennakointi

Tulevaisuuden ennakointi, osa tulevaisuudentutkimusta, on soveltavaa ja käytännönläheistä. Tulevaisuutta ennakoidessa pyritään kokonaisvaltaisesti tunnistamaan, tarkkailemaan ja tulkitsemaan toimintaympäristön muutosta. Tulevaisuutta voidaan ennakoida kansallisella tasolla, alueellisella tasolla tai organisaatioissa. (Niinisalo 2016, 17.)

Wendell Bell (1997) pitää tulevaisuudentutkimuksen pääasiallisena tehtävänä paremman maailman luomista. Bellin mukaan tulevaisuudentutkimuksen näkökulma on prospektiivinen ajattelu. Tulevaisuudentutkimuksen avulla pyritään kohti parempaa maailmaa nyt ja tulevaisuudessa. Bellin jaottelussa tulevaisuudentutkimuksen tehtäväalue on jaettu yhdeksään kohtaan, jotka voivat olla päälekkäisiä: mahdollisten tulevaisuuksien tutkimiseen, todennäköisten tulevaisuuksien tutkimiseen, tulevaisuudenkuvien tutkimiseen, tulevaisuudentutkimuksen tietoteoreettisten perusteiden tutkimukseen, tulevaisuudentutkimuksen eettisten periaatteiden tutkimukseen, nykykehityksen suuntaa selittävien historiallisten kehityspolkujen tutkimiseen, yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen joka perustuu käytävissä olevan tiedon ja arvojen yhdistämiseen, demokraattisen osallistumisen kasvattamiseen tulevaisuuden hahmottamisessa sekä keskustelun herättämiseen ja tietyn tulevaisuuden kehityksen vaihtoehdon edustamiseen. Tulevaisuudentutkijat toteuttavat vain joitakin tehtävistä, heidän joukostaan löytyy tutkijoiden lisäksi myös yhteiskunnallisia aktivisteja ja henkilöitä, jotka herättävät keskustelua. Bellin mukaan tulevaisuuskuvilla ja ideoilla on itseisarvo tai funktio vain silloin kun niiden avulla pyritään muuttamaan maailmaa. (Söderlund & Kuusi 2002, 299–303.)

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra tuottaa ennakointitietoa ja tukee yhteiskuntaa tiedon tulokinnassa ja hyödyntämisessä. Näin toimimalla Sitra auttaa suomalaisia päätöksentekijöitä yhteisöjä ja kansalaisia tulevaisuuteen varautumisessa. (Sitra. Teemat. Ennakointi.) Sitra rohkaisee kansalaisia osallistumaan rakentavaan yhteiskunnalliseen keskusteluun, aiheena voi olla esimerkiksi maahanmuutto. (Sitra. Erätauko-hanke.)

Kuntaliitto tunnistaa tulevaisuuden ennakoimisen merkityksen strategiasuunnittelussa. Kuntaliiton asiantuntijapalveluiden (2017) mukaan ”on tärkeää katsoa ja ymmärtää tätä hetkeä kiikaroiden samanaikaisesti myös tulevaisuuteen.” Kunnat ovat se ympäristö, jotka ottavat vastuun turvapaikanhakijoista siinä vaiheessa, kun he saavat oleskeluluvan ja heistä tulee kuntalaisia. Ennakoinnin merkitys korostuu kaksisuuntaisena: kuntien on hyvä valmistautua tulevaan suunnitellessaan strategiaansa. Laajempi yhteiskunnallinen ennakointi taas selkeyttää turvapaikanhakijoiden parissa tehtävää tukityötä, mistä on hyötyä kuntien kotouttamistyön vaiheessa. Kuntien vastuulla olevassa kotouttamisessa korostuu monialainen ja moniammatillinen yhteistyö. Laki kotoutumisen edistämisestä (L 2010/1386) velvoittaa viranomaisia kehittämään kotoutumista monialaisena yhteistyönä paikallistasolla.

5 PEREHDYTYKSEN TUEKSI

5.1 Perehdytys

Perehdyttämisellä tarkoitetaan niitä toimenpiteitä ja sitä tukea, joiden avulla uuden tai uutta työtä omaksuvan työntekijän kokonaisvaltaista osaamista, työympäristöä ja työyhteisöä kehitetään niin, että hän pääsee mahdollisimman hyvin alkuun uudessa työssään, työyhteisössään ja organisaatiossaan sekä pystyy mahdollisimman

nopeasti selviytymään työssään tarvittavan itsenäisesti. Laajimmillaan perehdyttäminen kehittää perehtyjän lisäksi myös vastaanottavaa työyhteisöä ja koko organisaatiota. (Kupias & Peltola 2009, 19.)

Työturvallisuuslaki (L 738/2002) velvoittaa työnantajan perehdyttämään työntekijän työtehtäviin, työolosuhteisiin sekä turvallisiin työtapoihin. Perehdytyksen eteneminen voidaan nähdä prosessina, jossa on eri vaiheita. Perehdyttämistä aletaan valmistella jo ennen rekrytointia. Rekrytointiprosessin aikana hakija saa monipuolista tietoa organisaatiosta ja työtehtävästä, mikä onnistuessaan luo hyvän pohjan jatkoperehdyttämiselle. Seuraavat vaiheet perehdytysprosessissa ovat aika ennen tehtävään valitun henkilön töihin tuloa, hänen vastaanottamisensa työhön tullessa sekä ensimmäinen päivä, viikko ja kuukausi töissä. Perehtyminen jatkuu edelleen koeajalla. (Kupias & Peltola 2009, 102–110.)

Vastuu uuden työntekijän perehdyttämisestä on esimiehellä, mutta useat työntekijät voivat osallistua perehdyttämisprosessiin. Suomalaisissa organisaatioissa on erilaisia perehdyttäjärooleja. Työhönottajalta saamansa tiedon perusteella uusi työntekijä muodostaa ensivaikutelman organisaatiosta ja tulevasta työstään. Tulokkaan vastaanottaja on uuden työntekijän ensimmäisen työpäivän kontakti. Muita rooleja perehdyttämisessä ovat hallinnollinen perehdyttäjä, työyhteisöön tutustuttaja, työsuhteeseen perehdyttäjä, organisaatioon perehdyttäjä ja jonkin alueen erityisosaaja. On tärkeää, että yksi henkilö koordinoi uuden työntekijän kokonaisperehdyttämistä ja vastaa siitä. Perehdyttäjä tarvitsee tulokkaan oppimisen edistämiseksi erilaisia työkaluja ja perehdyttämismenetelmiä. (Kupias & Peltola 2009, 94–98, 152.)

5.2 Kauniaisten perheryhmäkoti

Helsingin Diakonissalaitoksen alaisuudessa toimiva Kauniaisten perheryhmäkoti on kodinomainen yksikkö nuorille yksintulleille turvapaikanhakijoille, jotka ovat saaneet oleskeluluvan ja kuntapaikan Kauniaisista. Sosionomi-, yhteisöpedagogi-, sairaanhoitaja- ja lähihoitajakoulutetut työntekijät työskentelevät nuorten

ohjaajina ja tukevat heitä arkielämän asioissa sekä muun muassa Kelan ja TE-toimiston kanssa asioinnissa. Perheryhmäkodissa on myös sosiaalityöntekijä.

Perheryhmäkoti avattiin syksyllä 2016. Työskentelin perheryhmäkodissa opintojeni ohella vuosina 2016 ja 2017. Keskusteluissa henkilökunnan kanssa ilmeni, että heillä on tarvetta perehdytysmateriaalille, joka toimii uusien työntekijöiden, keikkalaisten ja opiskelijoiden perehdyttämisen tukena. Sovimme vastaavan ohjaajan kanssa, että kokoaisin perehdytysmateriaalin kesän 2017 aikana samalla kun työskentelin perheryhmäkodissa ohjaajana.

5.3 Perehdytyskansio

Kauniaisten perheryhmäkoti oli minulle tuttu työpaikka ja olin paikalla palkattuna työntekijänä, joten työyhteisöön ja sen perehdytysmateriaalia koskeviin tarpeisiin sovellettu versio osallistuvasta havainnoinnista oli luonnollinen menetelmävalinta. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 216–217) erottelevat täydellisen osallistumisen ja osallistujan roolin havainnoijana. He listaavat mahdollisesti syntyviä eettisiä ongelmia kuten aidon toiminnan ja tiedonkeruun ristiriita tai tutkittaville tutkimuksesta kertominen täydelliseen osallistumiseen pyrittäessä. En kokenut näitä ongelmia, sillä olin työntekijä muiden joukossa, molemminpuolinen luottamus oli syntynyt ja perehdytysmateriaalin tarve oli kaikkien tiedossa.

Havainnoinnin lähtökohtana oli perehdytysmateriaalin kokoamista tukevien havaintojen tekeminen: mitkä asiat nousivat esiin päivittäisessä työssä, mitä muistettiin ja osattiin, mitä ei, millaisia asioita haluttiin tarkistaa, mitä henkilökunta toivoi kollegojen osaavan. Kävi ilmi, että työyhteisössä oli tilanteita, jotka toistuivat päivittäin ja toisia, jotka olivat harvinaisempia. Päivittäisten tilanteiden vaatima tieto ja käytännöt oli helppo omaksua nopeasti, koska niitä tuli kerrattua luonnollisissa, toistuvissa tilanteissa. Oli riittävää, että tärkeimpien päivittäisten tilanteiden pääkohdat mainitaan perehdytysmateriaalissa. Tällöin ajatusprosessi työskentelystä käynnistyy jo ennen kuin uusi työntekijä tai keikkalainen kohtaa tilan-

teita työssään. On myös tärkeää mitoittaa perehdytysmateriaalin määrä sel-laiseksi, että sen lukemisesta on hyötyä. Lukeminen on hyvä keskittää olennai-simpiin asioihin, sillä perehtyvällä työntekijällä on muutenkin paljon opittavaa (Ku-pias & Peltola 2009, 162). Harvinaisempien tilanteiden kohdalla myös vakituinen, kokenut henkilökunta turvautui kirjallisiin ohjeisiin tai prosessikuvauksiin. Näihin tilanteisiin viitataan perehdytysmateriaalissa kattavampien ohjeiden kautta. Esi-merkkinä tästä perehdytysmateriaalin lause: ”*tutustu Arvot turvanamme - turval-lisuuskäsikirjaan, poikkeamaraportointiin ja VUT (vaara- ja uhkatilanne) -ilmoituk-sen tekoon*” turvallisuus -otsikon alla. Perehdytysmateriaalin lopussa, ”hyvä tie-tää” -osiossa mainitaan mistä ohjeet löytyvät. Organisaation olemassa oleviin oh-jeisiin viittaamalla ohjataan työntekijää tutustumaan tärkeisiin dokumentteihin ja ottamaan vastuuta omasta perehdytysprosessistaan. Perehtyjän aktiivinen asenne on edellytys sille, että hän ymmärtää asiasisällön, pystyy soveltamaan sitä ja tarkastelemaan opittua kriittisesti. Perehdyttävä taho voi rohkaista pereh-tyjää käsittelemään tietoa itsenäisesti, minkä lisäksi perehtyjän tulee ottaa vas-tuuta oppimisestaan. (Kupias & Peltola 2009, 133–134.)

Perehdytysmateriaalissa (Liite 1) kerrotaan kuinka Kauniaisten perheryhmäkoti sijoittuu Helsingin Diakonissalaitoksen organisaatioon, mitkä koulutukset mah-dollistavat ohjaajana työskentelyn ja mitä tehtäviä jokaiselle nuorelle asukkaalle nimetylle omaohjaajalle kuuluu. Materiaalissa kuvataan tärkeimpiä yhteisiä käy-täntöjä liittyen raha-asioihin, kotiintuloaikoihin, ruokailuun, siivoukseen ja päätök-sentekoon yhdessä nuorten kanssa. Eri työvuorojen tehtävät on lueteltu, minkä lisäksi materiaalissa viitataan laajempiin vuoroja koskeviin sisäisiin ohjeisiin. Tur-vallisuutta, salassapitoa ja lääkehoitoa koskevassa osuudessa listataan tärkeim-mät toimintaohjeet, viitataan sisäisiin ohjeisiin ja kerrotaan, kuka työntekijöistä vastaa turvallisuus- ja lääkehoitoasioista. Lopuksi on listattu tärkeimpiä nuorten verkostoon kuuluvia tahoja, lähialueen palveluita sekä hyvä tietää -osiossa hyö-dyllisiä yhteystietoja kuten esimerkiksi tulkkikeskusten kotisivut.

Arviointi toteutui vaiheittain, kun henkilökunta kommentoi perehdytysmateriaalin eri versioita. Työtä kommentoivat ja keskusteluun osallistuivat moniammatillisen tiimin jäsenet: esimiehen lisäksi eri koulutustaustaiset ohjaajat sekä yksikön so-siaalityöntekijä. Kommentit olivat luonteeltaan tarkennuksia tai lisäyksiä. Työryh-mässä käytyjen keskustelun rinnalla kulki oma arviointiprosessini. Kävin läpi

muistiin kirjaamiani havaintoja ja tarkistin, kuinka hyvin kokoamani perehdytysmateriaali vastasi havaitsemiini tarpeisiin.

Työskentelyn konkreettinen tulos on työyhteisön tarpeet täyttävä perehdytysmateriaali, jonka sisältöön Helsingin Diakonissalaitoksen Kauniaisten perheryhmäkodin henkilökunta on itse saanut vaikuttaa. Materiaali soveltuu uuden työntekijän, keikkatyöläisen ja opiskelijan käyttöön, helpottaa omalta osaltaan perehdyttämisprosessia ja mahdollistaa työntekijöiden kokonaisvaltaisen tuen nuorille asiakkaille. Valmis perehdytysmateriaali luovutettiin kansiomuotoisena henkilökunnan käyttöön. Materiaali tallennettiin myös sähköisenä, jotta sitä voidaan muokata tarvittaessa.

6 TUKIMATERIAALI MAAHANMUUTTAJATYÖHÖN

6.1 Maahanmuuttajataustaiset asiakkaat pääkaupunkiseudun palveluissa

Lapsen paras – yhdessä enemmän, Pääkaupunkiseudun lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman uusi hankesuunnitelma 2016–2018 kertoo hankealueen kuntien vieraskielisten perheiden osuuden kasvaneen viime vuosina. Joissain hankealueen kunnissa puhutaan yli sataa eri kieltä. Yksi haaste on alaikäisten, ilman huoltajaa saapuneiden turvapaikanhakijanuorten määrän kasvu. Tulevien palvelutarpeiden ennakoimista vaikeuttavat kansainvälisen tilanteen kireys ja pääkaupunkiseudun vetovoimainen asema. (Socca 2017, 14.)

Etenkin kansainvälistä suojelua saavien ja ihmiskaupan uhrien kanssa työskentelyyn liittyy vahva kriisityön elementti: perheväkivalta, mielenterveyden kriisit, asunnottomuus tai sen uhka, kunnia-kysymykset ja maahanmuuttoprosessiin liittyvät sopeutumisongelmat voivat olla perheiden arkipäivää ja työntekijöiden päivittäistä perustyötä. Maahanmuutto luo usein useasta eri syystä johtuvaa

tuen tarvetta tai tilanteita, jossa suuri avun tarve aiheuttaa uupumusta ja vaikeutta päästä tarvittavien palvelujen piiriin. (Socca 2017, 16.)

6.2 Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys

Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys tekee sosiaalityön arviota kiireellisissä tapauksissa virka-ajan ulkopuolella, antaa akuuttia kriisiapua ja vastaa psykososiaalisen tuen järjestämisestä muun muassa suuronnettomuustilanteissa (Vantaan kaupunki. Terveys- ja sosiaalipalvelut. Sosiaali- ja kriisipäivystys.)

Sosionomikoulutus antaa pätevyyden kriisipäivystyksessä työskentelemiseen. Vantaan kaltainen työympäristö, jossa sosiaalityöntekijät ja kriisityöntekijät työskentelevät yhdessä, edellyttää kriisityöntekijältä sosionomin kompetenssien hallintaa ja soveltamiskykyä. Sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen ja palvelujärjestelmäosaaminen on edellytyksenä päivittäisessä työssä suoriutumiselle. Kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaaminen tarve on sosiaali- ja kriisipäivystystyössä suuri. Osaamiseen kuuluu epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta tuottavien kansallisten rakenteiden tunnistaminen ja analysointi sekä vaiennettujen, haavoittuvaisessa asemassa olevien ihmisten etujen puolustaminen, mutta myös julkishallinnollisen päätöksentekojärjestelmän tunteminen ja sen mukaan toimiminen (Diakonia -ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK)).

6.3 Maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentelyn tueksi - materiaali

Suoritin sosionomiopintojeni kolmannen harjoittelun Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystyksessä syksyllä 2017. Sosiaali- ja kriisipäivystyksessä työskennellään yhä useammin maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa, mikä heijastaa muun yhteiskunnan tilannetta. Päivystykseen tulee myös paljon yhteydenottoja

ihmisiltä, joiden tilanne ei vaadi sosiaali- ja kriisipäivystyksen tehtävänkuvan mukaista akuuttia työskentelyä, jolloin työntekijät ohjaavat ihmisiä eteenpäin. Työtahti on usein kiireinen, joten eri tahojen yhteystiedot tulee olla helposti saatavilla. Harjoittelun osatavoitteeksi sovittiin ”maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentelyn tueksi” -materiaalipaketin kokoaminen.

Materiaali (Liite 2) sisältää maahanmuuttajien kanssa Vantaalla ja Helsingissä työskentelevien tukitahojen yhteystietoja. Materiaalia kootessa on huomioitu erityisryhmät, kuten esimerkiksi kidutetut henkilöt ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt. Jokaisen otsikon alla on lyhyt kuvaus asiakasryhmästä ja tietoa tukitahoista yhteystietoineen. Materiaalin alussa aihetta alustetaan kertomalla sosiaali- ja kriisipäivystyksen maahanmuuttaja-asiakkaiden mahdollisista erilaisista taustoista. Jotkut ovat muuttaneet Suomeen työn, opiskelun tai perhesuhteiden takia, eikä heillä ole välttämättä taustaansa liittyviä erityistarpeita. Kiintiöpakolaisena tai turvapaikanhakijana maahan saapuneiden kohdalla on hyvä huomioida heidän taustansa sekä se, että heidän kokemuksensa turvapaikkaprosessista ja viranomaisten kanssa asioinnista voivat erota toisistaan. Materiaalin alussa on myös lyhyt maininta kulttuurin vaikutuksesta siihen, kuinka mielenterveyteen liittyviä asioita käsitellään. Alkuosiossa mainitaan myös vanhan trauman merkitys akuutissa kriisissä ja muistutetaan, että työntekijä tuo vuorovaikutustilanteeseen ammattitaitonsa lisäksi myös persoonansa, asenteensa ja mahdolliset ennakkoluulot, joista on hyvä olla tietoinen.

Lähtökohtana työskentelylle oli työyhteisön tarpeiden määrittely keskusteluissa henkilökunnan kanssa. Materiaalipakettia varten hankin tietoa tahoista, joihin sosiaali- ja kriisipäivystyksen henkilökunta voi ohjata asiakkaita. Kokosin myös tietoa tunnettujen toimijoiden oppaista, joista voi olla hyötyä henkilökunnalle sekä asiakkaille saatavilla olevasta materiaalista eri kielillä. Sosiaali- ja kriisipäivystyksellä on laaja yhteistyöverkosto. Vierailin työskentelyn aikana Helsingin Diakonissalaitoksen kidutettujen kuntoutuskeskuksessa, Tampereen maahanmuuttajien psykiatrian poliklinikalla, Monika Naisten kriisityöntekijän luona sekä Helsingin Setassa. Ajankohtaisen elementin työskentelyyn toivat Ensi- ja turvakotien liiton lapsiperhe turvapaikanhakijana -projektin loppuseminaari ja siellä julkaistu käsikirja, jonka toimitin sosiaali- ja kriisipäivystyksen käsikirjastoon.

Maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentelyn tueksi -materiaalipaketin arviointi toteutui vaiheittain sosiaali- ja kriisipäivystyksen päivittäisen työskentelyn lomassa. Muodoltaan arviointi oli sekä suullista että kirjallista, palautetta antoivat kaksi kriisityöntekijää. Valmis materiaali jäi henkilökunnan käyttöön sekä paperiversiona että tallennettuna tiedostona.

7 EETTINEN KANNANOTTO TURVAPAikanhakijoiden puolesta

7.1 Kirkko turvapaikanhakijoiden tukena

Kirkolla on merkittävä rooli yhteiskunnallisena arvojohtajana ja mielipidevaikuttajana. Kirkko on ihmisarvoisen elämän puolestapuhuja ja työskentelee turvataksien inhimillisen kohtelun (Niemi & Siirto 2017, 81). Kirkko oli aktiivinen toimija vuosina 2015 ja 2016, kun seurakuntien työntekijät ja vapaaehtoiset työskentelivät Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden tukena. Seurakunnat järjestivät asukasilloja, suvaitsevaisuus- ja monikulttuurisuuskasvatusta sekä eri uskontojen välisen rauhankävelyn. Turvapaikanhakijatyössä aktiivisesti mukana olleet kirkkoherrat puhuivat yleisötilaisuuksissa kristittyjen ja seurakuntien vastuusta turvapaikanhakijatilanteesta. (Niemi & Siirto 2017, 56–57.)

Kirkko ennakoi tulevaisuutta ja rooliaan yhteiskunnassa. Seurakuntien työntekijöitä ja vapaaehtoisia haastatteleamalla on löydetty tulevaisuuden seurakunnan tuntomerkkejä. Tuntomerkkien mukaan tulevaisuuden seurakunnalla on myönteinen suhtautuminen kirkkoturvaan, se puolustaa ihmisarvoista elämää ja toimii yhteistyössä eri kirkkojen, uskontokuntien, kuntien ja järjestöjen kanssa. (Niemi & Siirto 2017, 82.)

Kirkkoturva on yleiskristillinen käytäntö, joka on tuonut turvaa yhteiskunnan marginaaliin joutuneille, temppeleistä apua hakeville vuosisatojen ajan. Kirkkoturvan

lähtökohtana on, että apua tarvitseva saa sitä riippumatta siitä, mikä hänen statusensa Suomessa on. Kirkkoturvakäytäntö on tarkoitettu henkensä puolesta pelkäävien ihmisten avuksi äärimmäisiin tilanteisiin, joissa muut keinot eivät riitä. Käytäntö perustuu kristilliseen ihmiskäsitykseen, jonka mukaan kaikki ihmiset on luotu Jumalan kuvaksi. Ihmisarvo on yhteinen kaikille. Käytännössä kirkkoturva tarkoittaa sitä, että seurakunnan puoleen hädässä kääntynyttä ihmistä tuetaan yksilöllisesti tilanteen vaatimalla tavalla. Tavoitteena on varmistaa, että jokaista kohdellaan oikeudenmukaisesti ja inhimillisesti. Seurakunnan rooli on tukea ja ylläpitää keskusteluyhteyttä turvaa hakevan henkilön ja viranomaisten välillä. Kirkkoturvakäytäntö tukee henkilöitä, joiden turvapaikkahakemusten käsittelyssä tiedetään tai epäillään olleen virheitä tai puutteita, mikä on johtanut henkilön oikeudettomaan asemaan Suomessa. Tuettava voi olla myös niin sanottu paperiton henkilö. (Sakasti 2015, 4–8.)

Kirkko on saanut tunnustusta aktiivisesta toiminnastaan. Turun kaupunki antoi vuonna 2016 tunnustuksen kirkolle ”rohkeasta ja näkyvästä toiminnasta” turvapaikanhakijoiden parissa. Arkkipiispa Kari Mäkinen sai tunnustuksen yhteydessä kiitosta siitä, että hän puhui ihmisoikeuksien puolesta, Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä taas siitä, että he luovuttivat leirikeskuksen turvapaikanhakijoiden majoituskäyttöön. (Turun kaupunki 2016.)

7.2 Berliinin suomalainen seurakunta

Berliinin suomalainen seurakunta on ollut toiminnassa 40 vuoden ajan, tällä hetkellä se toimii Kreuzbergin kaupunginosassa. Seurakunnan toimintaryhmiä ovat muiden muassa kirjallisuuspiiri, leffakahvila, perhekerho sekä ompelua ja seuraa -ryhmä. Ystäväpalvelu on maksutonta ja luottamuksellista vapaaehtoistoimintaa suomalaiselta toiselle. (Rengas. Saksan suomalaiset seurakunnat. Berlin.)

Tutustuin seurakunnan toimintaan sosionomiopintoihini kuuluvan harjoittelujakson aikana keväällä 2017. Euroopanlaajuinen turvapaikanhakijatilanne näkyi

myös Berliinissä. Sen lisäksi, että Saksa vastaanotti 722 000 turvapaikkahakemusta vuonna 2016 (Eurostat 2018), oli tilanne alkuvuodesta 2017 se, että Suomesta ja muista Pohjoismaista kielteisen päätökset saaneita turvapaikanhakijoita saapui Saksaan uuden mahdollisuuden toivossa (Yle uutiset 2016). Berliinin suomalainen seurakunta sai yhteydenottoja paikallisilta kirkkoturvajärjestön vapaaehtoisilta, jotka halusivat auttaa Suomesta Berliiniin saapuneita turvapaikanhakijoita. Turvapaikanhakijoilla oli Suomesta saatu kielteinen päätös mukanaan ainoastaan suomen kielellä ja vapaaehtoiset toivoivat käännösapua seurakunnalta.

Saksan ”Asyl in der Kirche” -kirkkoturvajärjestö on aktiivinen toimija turvapaikanhakijoiden ja paperittomien tukena. Berliinin ja Brandenburgin aluejärjestö tarjoaa neuvontaa kirkkoturva-asioissa seurakunnille sekä henkilökohtaista neuvontaa turvapaikkaprosessiin liittyvissä asioissa turvapaikanhakijoille eri kielillä. Järjestön vapaaehtoiset opettavat turvapaikanhakijoille saksan kieltä ja tukevat heitä muun muassa koulutus- ja asuntoasioiden hoitamisessa. Järjestö kertoo kotisivuillaan edistävänsä inhimillistä turvapaikkapolitiikkaa Saksassa ja muualla Euroopassa yhdessä usean muun toimijan kanssa. (Asyl in der Kirche Berlin Brandenburg, 2018.)

7.3 Lähimmäisenrakkautta yli rajojen -mielipidekirjoitus

Yksi Berliinin harjoittelujakson tavoitteeni oli kirjoittaa turvapaikanhakijoita käsittelevä mielipidekirjoitus Saksan suomalaisten seurakuntien Rengas-lehteen. Mielipidekirjoitusta laatiessani seurasin uutisten ja sosiaalisen median kautta tilannetta Helsingissä, missä turvapaikanhakijat olivat osoittaneet rauhanomaisesti mieltään Rautatientorilla helmikuun puolesta välistä alkaen. Turvapaikanhakijat ja heidän tukijansa vaativat kielteisen päätöksen saaneiden pakkopalautusten lopettamista ja vetosivat maahanmuuttovirastoon, jotta jokainen turvapaikkahakemus käsiteltäisiin yksilöllisesti (Kylätasku 2017).

Berliinissä tutustuin ”Asyl in der Kirche” -kirkkoturvajärjestön toimintaan. Osallistuin järjestön kokouksiin ja autoin vapaaehtoisia kääntämällä turvapaikanhakijoiden kielteisiä päätöksiä suomesta englanniksi, kun he eivät saaneet ammattitaitoisten kääntäjien apua. Vierailin Berliinissä sijaitsevassa vastaanottokeskuksessa ja keskustelin sekä henkilökunnan että Suomesta Saksaan itsenäisesti saapuneiden turvapaikanhakijoiden kanssa.

Lähimmäisenrakkautta yli rajojen -mielipidekirjoitus (Liite 3) pohtii lähimmäisenrakkauden käsitettä ja sen toteutumista kohtaamisissa turvapaikanhakijoiden kanssa. Kirjoitus viittaa sekä Saksan että Suomen kirkkoturvakäytäntöön ja korostaa yhteistä vastuutamme aikamme käytäntöjen luojina. Samalla tavalla kuin kirkkoturvakäytäntö on Suomessa sosiaalieettinen kannanotto yhteiskunnan haavoittuvaisten ihmisten puolesta (Sakasti 2015), on Lähimmäisenrakkautta yli rajojen -mielipidekirjoitus muistutus lukijalle turvapaikanhakijoiden kanssa jakamamme ihmisyydestä ja meille jokaiselle kuuluvasta yhteiskunnallisesta vastuusta.

Mielipidekirjoituksen arvioinnin perustana oli, että Berliinin suomalaisen seurakunnan pappi ja Saksan suomalaisten seurakuntien Rengas-lehden päätoimittaja hyväksyivät sen julkaistavaksi. Lehden ilmestyttyä toukokuussa 2017 sain suullista palautetta mielipidekirjoituksesta eri tilaisuuksissa tapaamiltani seurakuntalaisilta.

8 POHDINTA

8.1 Valmiiden työkalujen tarkastelu

Kaikki kolme osasuoritusta vastaavat niihin työyhteisöjen tarpeisiin, jotka määriteltiin työskentelyä suunnitellessa. Materiaalipaketit ovat konkreettisia työkaluja turvapaikanhakijataustaisten asiakkaiden kanssa työskentelevien arjessa, julkaistu mielipidekirjoitus taas Rengas-lehden lukijakunnan tavoittanut yhteiskunnallisen vaikuttamisen väline.

Kauniaisten perheryhmäkodin perehdytysmateriaali ja Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystyksen maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentelyn tueksi -materiaali tallennettiin Word -tiedostoina työyhteisöjen käyttöön ja tulostettiin kansiomuotoon. Tämä mahdollistaa sen, että työyhteisöt voivat itse päivittää materiaalia tarpeen tullen. Tulostettu materiaali on käytössä myös mahdollisten tietokoneongelmien aikana tai kun toimiston kaikki tietokoneet ovat varattuja. Word -tiedostot voisivat olla visuaalisesti näyttävämpiä ja muodoltaan viimeistellympiä. Helposti saatavilla olevan asianmukaisen sisällön tuottaminen oli kuitenkin työelämän yhteistyökumppanien näkökulmasta ensisijaista, joten keskityin tähän.

Tulevaisuuden ennakointi opinnäytetyön osasuorituksia koottaessa tapahtui organisaatiotasolla, työelämän yhteistyökumppanien näkökulmasta. Jos Suomeen saapuu jälleen vuosien 2015 ja 2016 kaltaisia suuria määriä turvapaikanhakijoita ja työntekijöitä joudutaan rekrytoimaan nopeasti, ovat perehdytys- ja maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentely tueksi -materiaalit osa ennakoiden luotua rakennetta, jotka helpottavat työskentelyä akuutissa tilanteessa. Lähimmäisenrakkautta yli rajojen -mielipidekirjoitus pyrkii vaikuttamaan lukijoiden mielipiteisiin ja sen myötä tapaan, jolla turvapaikanhakijoihin suhtaudutaan nyt ja tulevaisuudessa. Olen tyytyväinen siihen, että tulevaisuuden ennakkoinnin näkökulma toimi jokaisen osasuorituksen kohdalla. Kun pyrin ennakoimaan tulevaisuutta ja valmistautumaan siihen pystyäkseni luomaan parempia perusteita turvapaikanhakijatyölle, tulin tietoiseksi turvapaikanhakijatyössä toimivaan sosionomiin kohdistuvista vaatimuksista. Pystyäkseen tukemaan asiakasta muuttuvassa

maailmassa, on työntekijän seurattava yhteiskunnan ja sen eri toimijoiden kehitystä laajasti ja tarkasti. Varsinaisten opinnäytetyön osasuoritusten rinnalle nousikin ajatuksen tasolla vielä yksi työkalu, elinikäisen oppimisen ajattelu.

8.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön luotettavuutta arvioidessa voidaan todeta, että se vastaa työyhteisöjen työskentelyn alussa ilmaisemiin tarpeisiin. On kuitenkin vaikea arvioida sitä, kuinka tehokkaasti opinnäytetyönä luotuja työkaluja hyödynnetään työyhteisöjen arjessa sillä työskentely kunkin työelämän yhteistyökumppanin kanssa päättyi tuotoksen luovuttamiseen työyhteisön käyttöön. Toimintatutkimuksellinen lähestymistapa ja osallistuva havainnointi mahdollistivat läheisen yhteistyön ja avoimen keskustelun työntekijöiden kanssa. Läheisen yhteistyön tuomien hyötyjen lisäksi on mahdollista, että minuun kohdistuneet laatuvaatimukset eivät olleet yhtä korkeat kuin vaatimukset, joita olisi asetettu täysin ulkopuoliselle kehittäjälle tai tutkijalle.

Opinnäytetyö on tietoinen eettinen valinta tuottaa työkaluja turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelyn tueksi ja osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. Toimintatutkimus menetelmänä tuki opinnäytetyöprosessin läpinäkyvyyttä ja eettisyyttä, koska tuloksia voitiin arvioida vaihteittain työelämän yhteistyökumppanien kanssa. Opinnäytetyön muoto, portfolio, helpotti luotettavuuden ja eettisen työskentelyn toteutumista. Työskentelin alusta lähtien tuotoksiin tähdäten ja työyhteisön tarpeet täyttääkseni sen sijaan, että olisin tehnyt tutkimusta, jonka tulokset eivät olleet aluksi tiedossa.

8.3 Ammatillinen kasvu

Osasuoritusten tuottaminen ja opinnäytetyön kokoaminen vahvisti sosiaalialan ammattilaisen identiteettiäni. Suora asiakastyö, ihmisoikeuksia edistävä toiminta ja eettiseen keskusteluun osallistuminen on minulle tärkeää. Sain monipuolisen käsityksen sosionomin mahdollisista rooleista turvapaikanhakijatyössä, kun työskentelin läheisesti kolmen työelämän yhteistyökumppanin kanssa. Tärkeää oli pystyä tuottamaan jotain konkreettista ja luoda täten yhteys eettisten periaatteiden ja käytännön työskentelyn välille. Sosionomin kompetenssien osalta tyytyväisin olen sosiaalialan eettisen osaamisen sekä kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen kasvamiseen ja niiden esittämiseen opinnäytetyöprosessin aikana. Jouduin pohtimaan myös ristiriitaisia tilanteita, esimerkiksi sosionomin kompetenssien sisältämää haavoittuvaisessa asemassa olevan henkilön etujen puolustamista ja toisaalta julkishallinnollisen päätöksentekojärjestelmän mukaan toimimista. Nämä ovat ristiriidassa keskenään tilanteissa, joissa ministeriötason päätökset velvoittavat työntekijää ohjaamaan paperittoman henkilön maahanmuuttoviranomaisten ja palautusjärjestelmän piiriin, mutta nykytilanteen ongelmallisuuden ymmärtävä sosionomi voi katsoa velvollisuudekseen puolustaa henkilöä, joka ei uskalla palata kotimaahansa kielteisestä turvapaikkapäätöksestä huolimatta.

Mielipidekirjoitusta kirjoittaessani opin arvostamaan kansalaistoimintaa ammattilaisten työn tukena entistä enemmän. Löysin myös tavan lähestyä minulle aiemmin sosiaalityön aloista tuntemattominta, kirkon tekemää sosiaalityötä, moniammatillisen työn ja molemminpuolisen arvostuksen näkökulmasta.

Opinnäytetyöprosessin aikana minulle heräsi ajatuksia monialaisen yhteistyön tärkeydestä ja vahvistamisesta. Verkostotyö on tärkeä osa jokaisen opinnäytetyön työelämän yhteistyökumppanin arkea. Tietoa ja hyviä käytäntöjä jakamalla voitaisiin tehdä enemmän asiakkaan hyväksi ja toisaalta välttää päällekkäisen työn tekemistä. Eri toimijoiden välinen yhteistyö ja kulttuurinen osaaminen on noussut esiin myös Pakolaisten mielenterveystoimien valtakunnallisen PALOMA-hankkeen tiedonkeruuhaastatteluissa vuonna 2016. Vuonna 2017 rakennettiin valtakunnallista toimintamallia, joka julkaistaan vuonna 2018. Materiaali julkais-

taan sekä verkossa että painettuna, ja mallin jalkauttamiseksi järjestetään koulutustilaisuuksia ympäri Suomea. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimukset ja hankkeet. Pakolaisten mielenterveystoimien valtakunnallinen kehittämissuunnitelma (PALOMA).) PALOMA-hankkeen tuottama valtakunnallinen malli on itsessään työkalu turvapaikanhakijatyöhön. Parhaimmillaan se voi myös rohkaista toimijoita hyödyntämään verkostojaan entistä tehokkaammin ja rakentamaan maailman muuttamiseen tähtääviä tulevaisuuskuvia.

LÄHTEET

- Asyl in der Kirche Berlin –Brandenburg 2018. Saatavilla 3.2.2018 <http://kirchenasyl-bb.de/>
- Bodström, E. (2017). Ansiototon maahanmuuttaja ja Suomen turvapaikkakäytännöt. *Tiede & edistys*, 3, 227–234. Saatavilla <http://www.tiede-jaedistys.fi/images/Pdf-tiedostot/Bodstrm%20Ansioton%20maahanmuuttaja.pdf>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK). Saatavilla 24.2.2018. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Eurostat. Asylum statistics. Saatavilla 8.1.2018 http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#Asylum_applicants
- Gothóni, R. & Siirto, U. (2016). Suomi muutoksen keskellä. Teoksessa R. Gothóni & U. Siirto (toim.), *Pakolaisuudesta kotiin* (s.231–245). Helsinki: Gaudeamus oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Kuntaliitto. Tulevaisuuden ennakointi. Saatavilla 2.11.2017. <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/tulevaisuuden-ennakointi>
- Kupias, P. & Peltola, R. (2009). Perehdyttämisen pelikentällä. Tampere: Juvenes Print.
- Kylätasku, T. (19.5.2017). Turvapaikanhakijoiden mielenilmaus on jatkunut 99 päivää – häätöuhka ja palautuslennot varjostavat mieliä. Kirkko ja kaupunki.
- Laurinolli, H. (24.1.2017). Turvapaikkaprosessi liian raskas. Tampereen yliopisto. Saatavilla 17.3.2018. <http://www2.uta.fi/ajankohtaista/uutinen/turvapaikkaprosessi-liian-raskas>
- L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä. Saatavilla 13.11.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- L 301/2004. Ulkomaalaislaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301#L6>

Maahanmuuttovirasto. Tietoa virastosta. Sanasto. Saatavilla 3.3.2018.

<http://migri.fi/sanasto>

Maahanmuuttovirasto. Tilastot. Saatavilla 13.11.2017. <http://tilastot.migri.fi/#applications?start=540&end=551>

Maahanmuuttovirasto. Turvapaikanhakijat 1.1.-31.12.2014. Saatavilla 13.11.2017. http://www.migri.fi/download/50498_Tp-hakijat_tammi_2014.pdf?908c780e8e05d588

Metsämuuronen, J. (2001). Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Viro.

Niemi, H. & Siirto, U. (2017). Hätämajoituksesta Aleppon kelloihin: evankelis-luterilaisten seurakuntien turvapaikkatyö Suomessa. Saatavilla 9.1.2018. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/B2D9A839490F9885C22580DD003E3453/\\$FILE/KKH_Hatamajoituksesta_Aleppon_kelloihin_verkojulkaisu.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/B2D9A839490F9885C22580DD003E3453/$FILE/KKH_Hatamajoituksesta_Aleppon_kelloihin_verkojulkaisu.pdf)

Niinisalo, T. (2016). *Meidän tulevaisuudentutkimus on sitä, että seurataan, mitä muualla tapahtuu* - tulevaisuuden ennakkoinnin kyvykkyydet ja prosessit mediayhtiöissä. (Maisterin tutkinnon tutkielma, Aalto-yliopisto, johtamisen laitos). Saatavilla http://epub.lib.aalto.fi/fi/ethesis/pdf/14393/hse_ethesis_14393.pdf

Pakolaisneuvonta. Tietoa pakolais- ja ulkomaalaisoikeudesta. EU:n turvapaikkasäädökset. Saatavilla 17.3. 2018. <http://www.pakolaisneuvonta.fi/asiantuntijajarjesto/tietoa-pakolais-ja-ulkomaalaisoikeudesta/eun-turvapaikkasaadokset/>

Rautio, M., Väisänen, A., Mäenpää-Moilanen E., Rokkanen T., Manninen P., & Jalonen, P. (2011). Työyhteisön toimivuuden edistäminen työterveyshuollon toimintana. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Rengas. Saksan suomalaiset seurakunnat. Berlin. Saatavilla 25.2.2018.

<http://www.rengas.de/berlin>

Sakasti. Kirkkoturvakäytäntö seurakunnissa. Saatavilla 15.12.2017. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/21297824E22C9061C22577580028EA55/\\$FILE/Kirkkoturvak%20E4yt%E4nt%E6%20seurakunnissa%202015.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/21297824E22C9061C22577580028EA55/$FILE/Kirkkoturvak%20E4yt%E4nt%E6%20seurakunnissa%202015.pdf)

- Siirto, U. & Laihia, M-L. (2016) Turvapaikanhakijoiden vastaanotto – toteutuvatko ihmisoikeudet? Teoksessa R.Gothóni & U.Siirto (toim.) *Pakolaisuudesta kotiin* (113–134).
- Sitra. Erätauko-hanke. Saatavilla 10.12.2017. <https://www.sitra.fi/hankkeet/era-tauko/>
- Sitra. Teemat. Ennakointi. Saatavilla 2.11.2017. <https://www.sitra.fi/teemat/en-nakointi/#mista-on-kyse>
- Socca. Lapsen paras – yhdessä enemmän. Pääkaupunkiseudun lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman uusi hankesuunnitelma 2016 – 2018. Saatavilla 13.11.2017. http://www.socca.fi/fi-les/5896/UUSI_Lapsen_paras_yhdessa_enemman_hankesuunnitelma_24.10.2017.pdf
- Söderlund, S. & Kuusi, O. (2002). Tulevaisuudentutkimuksen historia, nykytila ja tulevaisuus. Teoksessa M. Kamppinen, O. Kuusi & S. Söderlund (toim.) *Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset* (249–347). Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Kuntainfo: kunnille suosituksen laittomasti maassa oleskelevien kiireelliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Saatavilla 24.2.2018. http://stm.fi/documents/1271139/3899844/Kuntainfo_2-2017_verkkoon.pdf/2a98f528-8e34-42c9-91ca-070a3c0d5e40
- Suomen Pakolaisapu. Pakolaisuus. Sanasto. Saatavilla 3.3.2018. <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto/>
- Tarvainen, L. (2016). Pakolaispolitiikka ja lainsäädäntö pääpiirteittäin – näkökulmana haavoittuvaisuus. Teoksessa R. Gothóni & U. Siirto (toim.) *Pakolaisuudesta kotiin* (59–75). Helsinki: Gaudeamus oy.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimus ja asiantuntijatyö. Tutkimukset ja hankkeet. Pakolaisten mielenterveystoimien valtakunnallinen kehittämishanke (PALOMA). Saatavilla 15.12.2017. https://www.thl.fi/documents/10531/3013120/PALOMA_esittelysliidet_2017.pdf/99fed80a-863d-4878-b6cf-68c251d1d329
- Turun kaupunki. Vuoden 2016 uusturkulainen ja monikulttuurisuusteko valittu. Saatavilla 6.3.2018. https://www.turku.fi/uutinen/2016-03-09_vuoden-2016-uusturkulainen-ja-monikulttuurisuusteko-valittu

- Turun yliopisto. Ajankohtaista. Uutiset. Maahanmuuttoviraston kansainvälistä suojelua koskevat ratkaisukäytännöt ja tulkinnat ovat kiristyneet. Saatavilla 30.3.2018. <http://www.utu.fi/fi/Ajankohtaista/Uutiset/Sivut/Maahanmuuttoviraston-kansainvalista-suojelua-koskevat-ratkaisukaytannot-ja-tulkinnat-ovat-kiristyneet.aspx>
- UNCHR. History of UNHCR. The 1951 Refugee Convention. Saatavilla 3.3.2018. <http://www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html>
- UNHRC. Global trends. Forced Displacement 2016. Saatavilla 13.11.2017. <http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5943e8a34/global-trends-forced-displacement-2016.html>
- United Nations. Universal Declaration of Human Rights. Saatavilla 24.2.2018. <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
- Vantaan kaupunki. Terveys- ja sosiaalipalvelut. Sosiaali- ja kriisipäivystys. Saatavilla 2.2.2018. [http://www.vantaa.fi/terveys- ja sosiaalipalvelut/terveyspalvelut/ensiapu_ ja _paivystys/sosiaali- ja _kriisipaivystys](http://www.vantaa.fi/terveys-ja_sosiaalipalvelut/terveyspalvelut/ensiapu_ja_paivystys/sosiaali-ja_kriisipaivystys)
- Yle uutiset. Turvapaikanhakijat siirtyvät nyt Suomesta Saksaan, joka yrittää palauttaa heidät takaisin Suomeen. Saatavilla 15.1.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-9287867>

LIITE 1: Perehdytysmateriaalin sisällysluettelo

Sisällys

Tervetuloa töihin Kauniaisten perheryhmäkotiin

Ohjaajan rooli

Raha-asiat

Yhteisiä käytäntöjä

Työvuorot

Turvallisuus

Salassapito

Lääkehoito

Nuorten verkostoa

Lähialueen palvelut

Hyvä tietää

Liitteet

LIITE 2: Maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa työskentelyn tueksi - materiaalin sisällysluettelo

Sisältö

- 1 Maahanmuuttajataustainen asiakas sosiaali- ja kriisipäivystyksessä
- 2 Mielenterveys, kulttuuri ja trauma
- 3 Mitä työntekijä tuo vuorovaikutustilanteeseen
- 4 Kidutus
- 5 Lähisuhde- ja kunniaan liittyvä väkivalta
- 6 Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt
- 7 Tunnekieli ja tulkkaus
- 8 Paperittomat
- 9 Yleistä tukea
- 10 Materiaalia asiakkaalle eri kielillä
- 11 Tietoa työntekijälle
- 12 Lähteet

LIITE 3: Lähimmäisenrakkautta yli rajojen -mielipidekirjoitus.

Rengas-lehden numero 5–6/2017 s. 16–17.

<http://www.rengas.de/info-ja-asiointi/rengas-mediatiedot>

https://www.dropbox.com/sh/f2npmpa8q8q5d71/AABHLHzb4BcOfOussX-FKy1ea/2017?dl=0&preview=Rengas_05-06_2017_artikkelit.pdf